

## DOZOR NAD TRHEM – FÁZE PLÁNOVÁNÍ

### Stanovování priorit

Orgány dozoru nad trhem se musí rozhodnout, jak alokovat své zdroje, aby dosáhly maximálních výsledků. Toto stanovování priorit je velmi důležité, neboť dostupné zdroje nemohou pokrýt všechny výrobky a všechny segmenty trhu najednou. Jedna část plánovacího procesu proto zahrnuje volbu prioritních oblastí a podílu zdrojů, které na ně budou vynaloženy.

Hlavními cíli dozoru nad trhem v EU jsou ochrana spotřebitele a zajištění spravedlivého a volného oběhu zboží na jednotném trhu. Tyto dva cíle vymezují hranice, v rámci kterých musí být priority stanovovány. Pro většinu orgánů dozoru nad trhem v EU je ochrana spotřebitele nejdůležitějším cílem a priority jsou stanovovány na jeho základě. Všechny činnosti dozoru nad trhem vedoucí ke zlepšení bezpečnosti výrobků automaticky přispívají také k vytváření rovného konkurenčního prostředí a spravedlivé soutěže. Nicméně bychom neměli zapomínat na skutečnost, že rovné podmínky pro spravedlivou hospodářskou soutěž jsou také nezbytným základem pro správné fungování vnitřního trhu a zaslouží si proto náležitou pozornost.

### Oznámení o nehodách a statistiky nehod

Selhání výrobku vedoucí k nehodě či zranění jsou orgánům dozoru nad trhem často oznámeny buď poškozenou stranou, nebo výrobcem v rámci povinnosti oznamovat problémy související s bezpečností výrobků. Bez ohledu na způsob, jakým je orgán dozoru nad trhem na problém upozorněn, jsou tato oznámení důležitým ukazatelem nebezpečných nedostatků, když například výrobek nesplňuje požadavky na bezpečnost, nebo když jsou tyto požadavky nedostatečné.

Statistiky evidující zranění jsou sestavovány různými organizacemi. Evropská komise vytvořila Databázi úrazů (Injury Database, IDB), dříve známou jako ISS nebo Evropský systém statistiky úrazů v domácnostech a volném čase (European Home and Leisure Accident Surveillance System, EHLASS). Více informací lze nalézt na <http://webgate.cec.eu.int/idb>.

### Oznámení spotřebitelů, spotřebitelských organizací nebo médií

Oznámení spotřebitelů mají význam při vytipování oblastí, kde by měl být prováděn dozor nad trhem. Užitečnost informace z oznámení od spotřebitelů roste s počtem prověřovaných oznámení. Jednotlivé osamocené oznámení od spotřebitele týkající se konkrétního výrobku může odhalit problém spojený s tímto výrobkem, avšak přináší málo informací o celkové situaci na trhu. Nicméně mělo by být prošetřeno kdykoli to je možné. Výsledek šetření může poukázat na potřebu přijetí cíleného opatření proti danému výrobku (reaktivní dozor nad trhem). S rostoucím počtem prošetřených oznámení týkajících se různých výrobků jsou shromažďovány informace o druzích výrobků, na něž si spotřebitelé stěžují, o tom, zda se

stížnosti týkají otázek bezpečnosti a které cílové skupiny jsou zasaženy. Všechny tyto informace jsou důležité při stanovování priorit dozoru nad trhem.

### **Oznámení výrobců, dovozců či prodejců**

Výrobci, dovozci a prodejci si pravidelně stěžují na výrobky obchodované konkurenčními společnostmi. Vzhledem k tomu, že dozor nad trhem má za úkol také podporu rovného konkurenčního prostředí, musí být tato oznámení prošetřena, aby bylo zjištěno, zda tyto výrobky představují pro spotřebitele jakékoli nebezpečí. Vzhledem k tomu, že mají tito stěžovatelé dobré znalosti trhu a potenciálních nebezpečí, mohou jejich stížnosti poukázat na závažné nedostatky

### **Informační systémy založené na databázích**

Přestože RAPEX (Informační systém pro rychlou výměnu informací o nebezpečných spotřebitelských výrobcích) je primárně zaměřen na informování orgánů ostatních členských států o konkrétních výrobcích, které byly shledány nebezpečnými, odhaluje analýza těchto hlášení také to, které kategorie výrobků způsobují problémy s bezpečností. Navíc zde lze získat užitečné informace o konkrétních nedostacích, což je lze využít při vypracování programu zkoušek u projektů týkajících se takových výrobků. Mezi další systémy, v nichž lze takovéto informace nalézt, patří:

- CIRCA (platforma pro výměnu informací v rámci skupin AdCo)
- Postupy dle ochranné doložky (často vyměňované prostřednictvím systému CIRCA)
- ICSMS (IT nástroj pro spolupráci mezi orgány)
- IT systém pro oznamování dobrovolných opatření hospodářských subjektů
- Znalostní základna EMARS.

### **Rozhodovací nástroje**

V návaznosti na pečlivě provedený výběr priorit lze následné rozdělení zdrojů důkladně podpořit argumenty. Proces vedoucí k této volbě může být nicméně kritizován; lze namítat, že byl proveden kvantitativní výběr založený na kvalitativních argumentech a že je spíše subjektivní. Zvláště pokud jde o odpovědnosti a odůvodnění rozhodnutí týkajících se vydávání zdrojů, je velmi žádoucí objektivní a transparentní postup. Vzhledem k nedostatku spolehlivých kvantitativních statistických údajů týkajících se souvislostí mezi výskytem úrazů a nesouladu daných výrobků se stanovenými požadavky, nelze v blízké době očekávat vznik spolehlivé kvantitativní metody pro stanovování priorit. Nicméně již nyní probíhají pokusy o vyvinutí objektivnějších a transparentnějších postupů. Stručně zde budou uvedeny tři přístupy.

### **Celkové plánování – konsolidace projektových plánů**

Jakmile jsou stanoveny priority a finální krátkodobý program, lze je použít jako základ pro specifikaci činností a projektů pro nadcházející období. Za účelem vytvoření detailního pracovního plánu je zapotřebí zpracovat konkrétní projekty dozoru nad trhem, přidělit zdroje na konkrétní projekty a přidělit těmto projektům a činnostem také personál a laboratorní kapacity.

Tam, kde krátkodobý program přiděluje zdroje na činnosti dozoru nad trhem zaměřené na konkrétní kategorie výrobků (priority), je potřeba tyto doplnit, většinou ve formě projektů. V této fázi není nutné sepisovat detailní projektové plány. Postačí osnovy projektů (přehledy), pokud zahrnují všechny informace potřebné pro doladění celkového plánování:

- odhadovaný počet inspekcí,
- přibližný počet odebraných vzorků,
- počáteční odhad potřebných zkoušek,
- odhad lidských zdrojů a schopností, které jsou pro realizaci projektu nezbytné, základní finanční požadavky na projekt.

Při realizaci naplánovaných činností bývá obvyklé, že dojde k odchýlení od předpokládaných harmonogramů. Správné řízení proto vyžaduje sledování realizace daných činností, aby se ukázalo, zda je nutné je regulovat či zda je nutná úprava plánů. Stejně tak je nutné monitorovat i rozpočty, aby nedocházelo k jejich překračování.

Na základě klíčových ukazatelů výkonnosti je pravidelně hodnocena výkonnost organizace. V případě, že jsou odhaleny odchylky od plánování, lze přijmout nápravná opatření, která mohou zahrnovat:

- přesun pracovní síly či jiných zdrojů z jedné činnosti na druhou,
- úpravu ročního programu či projektových plánů.